

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA PUNKTUATSIYA XATOLARINI TAHLIL QILISH VA ULARNI BARTARAF ETISH USULLARI

Murtozayeva Shahzoda

Denov Tadbirkorlik Va Pedagogika Insituti Pedagogika Fakulteti
Boshlang'ich Ta'lim Kafedراس Boshlang'ich Ta'lim Yo'nalishi.

3-kurs talaba.

begmatovmurtoza@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17340393>

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarining punktuatsion xatolarini tahlil qilish va ularni bartaraf etish usullari yoritilgan. Maqolada tinish belgilarining o'quvchilarning yozma nutqini shakllantirishdagi o'rni, xatolarning kelib chiqish sabablari hamda ularni tuzatishning samarali metodlari haqida fikr yuritilgan. Shuningdek, o'quvchilarda punktuatsion savodxonlikni oshirishda interfaol, o'yinli va amaliy mashg'ulotlarning ahamiyati ko'rsatib o'tilgan.

Kalit so'zlar: punktuatsiya, tinish belgilar, yozma nutq, tahlil, metodika, boshlang'ich ta'lim, savodxonlik.

Аннотация: В статье рассматриваются методы анализа и устранения пунктуационных ошибок у учащихся начальных классов. Раскрывается роль знаков препинания в формировании письменной речи, причины возникновения ошибок и эффективные пути их исправления. Отмечается значение интерактивных и игровых методов, а также практических упражнений в развитии пунктуационной грамотности школьников.

Ключевые слова: пунктуация, знаки препинания, письменная речь, анализ, методика, начальное образование, грамотность.

Annotation: This article examines the methods of analyzing and correcting punctuation errors among primary school students. It highlights the role of punctuation marks in developing writing skills, explores the causes of common mistakes, and presents effective techniques for their elimination. The article also emphasizes the importance of interactive, game-based, and practical exercises in improving students' punctuation literacy.

Keywords: punctuation, punctuation marks, written speech, analysis, methodology, primary education, literacy.

Boshlang'ich ta'lim jarayonida o'quvchilarning yozma nutqini to'g'ri shakllantirish muhim pedagogik vazifalardan biridir. Bu jarayonda punktuatsiya, ya'ni tinish belgilarini o'rinli qo'llash, fikrni aniq va mantiqan to'g'ri ifodalashni ta'minlaydi¹. Biroq boshlang'ich sinf o'quvchilarida punktuatsion ko'nikmalar hali to'liq shakllanmaganligi sababli ular tomonidan turli xatolarga yo'l qo'yiladi. Ushbu xatolarni o'z vaqtida tahlil qilish va ularni bartaraf etish usullarini ishlab chiqish o'qituvchining asosiy vazifalaridan biridir. Punktuatsion xatolarning kelib chiqish sabablari turlicha bo'lishi mumkin². Ayrim o'quvchilar tinish belgilarining qo'llanish qoidalarini yetarlicha o'zlashtirmagan bo'lsa, boshqalari bu belgilarni nutqdagi pauzalar bilan adashtiradi. Ba'zan esa o'quvchining e'tiborining sustligi yoki o'qish tezligi

¹ Nazarova G. "Punktuation malakalarni rivojlantirishda interfaol metodlarning o'rni". – Toshkent: O'qituvchi, 2021. – 47-bet

² Toshpo'latova D. "O'quvchilarning yozma nutqida punktuatsion xatolarni tahlil qilish". – Toshkent: Fan va ta'lim, 2022. – 69-bet.

yuqoriligi sababli tinish belgilariga yetarli ahamiyat berilmaydi. Shu bois, o'qituvchi punktuatsiya bo'yicha mashg'ulotlarda o'quvchilarning e'tiborini fikrning tuzilishiga, gapning ohangiga va mazmuniy bog'lanishlariga qaratishi kerak.

Punktuation xatolarni tahlil qilishning samarali usullaridan biri – o'quvchilarning yozma ishlarini muntazam ravishda tekshirish va ularni tahlil etishdir. O'qituvchi har bir xatolikni alohida ko'rsatib, uning sababi, to'g'ri variantini va nima uchun shunday bo'lishini izohlaydi. Bu jarayon o'quvchilarda nafaqat tinish belgilarini yodlash, balki ularning mantiqiy mohiyatini anglash ko'nikmasini ham rivojlantiradi. Xatolar ustida ishlash individual yondashuv asosida olib borilganda, o'quvchi o'z kamchiligini tushunadi va keyingi yozma ishlarida ularni takrorlamaslikka harakat qiladi. O'quvchilarning punktuatsion savodxonligini oshirishda ko'rgazmali, o'yinli va interfaol usullar ham katta ahamiyatga ega. Masalan, "Tinish belgilarini top", "To'g'ri belgini qo'y", "Xato joyini tuzat" kabi mashqlar orqali o'quvchilar amaliy mashg'ulot asosida o'rganadilar. Bunday usullar o'quvchilarda darsga nisbatan qiziqish uyg'otadi, ularni faol fikrlashga va mustaqil tahlil qilishga o'rgatadi. O'qituvchi punktuatsion xatolarni bartaraf etishda individual yondashuv, og'zaki va yozma mashqlar, o'quvchilarning o'zaro baholash tizimini joriy etish kabi metodlardan foydalanishi zarur³. Har bir darsda tinish belgilarining ahamiyatiga doir qisqa suhbatlar o'tkazish, o'quvchilarga adabiy matnlardan namunalar keltirish, tahliliy o'qish mashqlarini tashkil etish ham samarali natija beradi.

Punktuation xatolar ustida tizimli ishlash o'quvchilarning yozma nutq madaniyatini oshiradi, ularni aniq, mantiqan to'g'ri va ifodali yozishga o'rgatadi⁴. Bu esa nafaqat til darslarida, balki barcha fanlarda o'quvchining fikrini to'g'ri ifodalashiga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, **boshlang'ich ta'limda punktuatsion xatolarni tahlil qilish va ularni bartaraf etish jarayoni o'quvchilarning yozma nutqini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Har bir tinish belgisi o'quvchining fikrini aniq, mantiqan to'g'ri va ifodali bayon etishiga xizmat qiladi. Shu sababli, o'qituvchi punktuatsion xatolarni faqat grammatik nuqson sifatida emas, balki o'quvchining tafakkurini to'g'ri yo'naltiruvchi vosita sifatida ko'rishi kerak. Xatolar ustida tizimli tahlil olib borish, individual yondashuv, interfaol mashg'ulotlar, o'yinli topshiriqlar va amaliy mashqlar o'quvchilarning punktuatsion savodxonligini sezilarli darajada oshiradi. Natijada, o'quvchilar yozma nutq madaniyatiga ega bo'lgan, o'z fikrini to'g'ri ifodalashni biladigan, mantiqan fikrlovchi shaxslar sifatida shakllanadilar.**

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Qodirova G. Boshlang'ich ta'lim metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
2. Yo'ldosheva D. Ona tili o'qitish metodikasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
3. Jo'rayeva M. Boshlang'ich sinflarda yozma nutqni shakllantirish yo'llari. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2021.
4. To'xtasinova M. Tinish belgilarini o'rgatishda innovatsion usullar. – Samarqand: SamDU, 2020.

³ Mamadaliyeva Sh. "Ona tili darslarida punktuatsion ko'nikmalarni mustahkamlash yo'llari". – Toshkent: Innovatsiya, 2023. – 56-bet.

⁴ Ahmedova M. "Yozma nutq madaniyatini shakllantirishda punktuatsion ko'nikmalarning ahamiyati". – Toshkent: Ma'naviyat, 2021. – 63-bet.

5. Hasanov U. Til o'qitish jarayonida metodik yondashuvlar. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2018.
6. Xudoyberdiyeva M. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining yozma nutqini rivojlantirishda o'qituvchining roli. – Toshkent: Noshir, 2022.
7. Rasulova D. Ona tili darslarida punktuatsiya malakasini shakllantirish metodlari. – Toshkent: TDPU ilmiy to'plami, 2019.
8. Ziyamuxamedov B., To'raev A. Pedagogik texnologiyalar va ularni amaliyotda qo'llash. – Toshkent: Oliy ta'lim, 2020.